

ДАНИ ПРО АВТОРА

Біленко Дар'я Вікторівна, кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів імені Л.Л. Тарангул, Університет державної фіскальної служби України, вул. Університетська, 31, м. Ірпінь, Київська область, 08205, Україна
e-mail: BilenkoDaria1@gmail.com
orcid.org/0000-0002-6220-8101

ДАННЫЕ ОБ АВТОРЕ

Беленко Дарья Викторовна, кандидат экономических наук, доцент кафедры финансов имени Л.Л. Тарангул, Университет государственной фискальной службы Украины, ул. Университетская, 31, г. Ирпень, Киевская область, 08205, Украина
e-mail: BilenkoDaria1@gmail.com

DATA ABOUT THE AUTHOR

Bilenko Daria, Ph.D. in Economical Science, Associate Professor of Department of Finance named after L. I. Tarangul, University of State Fiscal Service of Ukraine, 31, Universytetska street, Irpin city in Kiev Region, 08205, Ukraine
e-mail: BilenkoDaria1@gmail.com

Подано до редакції 04.05.2020

Прийнято до друку 06.06.2020

УДК 330.341.1

<https://doi.org/10.31470/2306-546X-2020-46-49-64>

МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД КОНВЕРГЕНЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В НАПРЯМКУ СТВОРЕННЯ СПІЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ НА ІННОВАЦІЙНИХ ЗАСАДАХ

**Борзенко О. О.,
Бойко О. М.**

Питаннями конвергенції, яку розглядають у якості зближення відповідних параметрів розвитку регіонів та країн світу займаються вчені-економісти тривалий час. Особливого значення питання набуло в період глобалізації. Це є пріоритетом в забезпеченні безпеки держави, формуванні національної інноваційної системи, створенні та функціонуванні спільних підприємств, розвитку галузей промисловості на основі інновацій.

При здійсненні дослідження визначено основну проблему, яка є актуальною в період глобалізації – конвергенції ні процеси в напрямку створення спільних підприємств на інноваційних засадах.

Особливості конвергенційних процесів в процесі функціонування спільних підприємств на основі інновацій, у тому числі за рахунок розвитку наукових та індустріальних парків, кластерів висвітлювали у своїх наукових працях видатні фахівці. Визначено проблеми функціонування спільних підприємств на інноваційних засадах, у тому числі за рахунок створення організаційних форм інноваційної діяльності, які активно досліджуються вченими. Проте потребує більш детального подальшого вивчення, зокрема в розробці пропозицій щодо вдосконалення законодавчих та інших нормативно-правових актів з питань діяльності спільних підприємств, наукових, індустріальних та технологічних парків, кластерів, які можуть бути механізмами інноваційного розвитку в промисловості.

Постановка завдань полягає у визначенні основних засад конвергенційних процесів в напрямку створення спільних підприємств на інноваційних засадах, а також розробці пропозицій щодо вдосконалення законодавчих та інших нормативно-правових актів з питань розвитку спеціальних форм організації інноваційної діяльності.

Метою дослідження є визначення особливостей конвергенції з врахуванням особливостей міжнародного досвіду функціонування спільних підприємств та спеціальних форм організації інноваційної діяльності.

Основними методами, які використовувались в процесі проведення дослідження є аналіз, статистичний, порівняння, нормативно-правове регулювання.

Узагальнено міжнародний досвід особливостей розвитку конвергенції цих процесів у країнах Європейського Союзу. Зокрема, це стосується групи країн «інноваційних лідерів», до якої відносяться Швеція, Данія, Фінляндія та Нідерланди. Визначено позитивні аспекти інноваційного розвитку та фактори, які стримують розвиток.

Вагомим доробком є розгляд спільних підприємств на території України та КНР в умовах конвергенції. Також приділено значну увагу розвитку спеціальних форм організації інноваційної діяльності.

Запропоновано шляхи співробітництва між Україною та КНР. Розроблено пропозиції, які сприятимуть поліпшенню співробітництва у промисловій, науковій та освітній сферах в напрямку розвитку українсько-китайського співробітництва.

Галузь застосування результатів дослідження – соціально-економічний розвиток.

Ключові слова: конвергенція, конвергенційні процеси, інновації, інноваційна діяльність, спеціальні форми організації інноваційної діяльності, кластери, технопарки, індустріальні парки.

МЕЖДУНАРОДНЫЙ ОПЫТ КОНВЕРГЕНЦИОННЫХ ПРОЦЕССОВ В НАПРАВЛЕНИИ СОЗДАНИЯ СОВМЕСТНЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ НА ОСНОВЕ ИННОВАЦИЙ

Борзенко Е. А.,
Бойко Е. Н.

Вопросами конвергенции, которую рассматривают в качестве сближения соответствующих параметров развития регионов и стран мира занимаются ученые-экономисты длительное время. Особое значение вопрос приобрел в период глобализации. Это является приоритетом в обеспечении безопасности государства, формировании национальной инновационной системы, создании и функционировании совместных предприятий, развития отраслей промышленности на основе инноваций.

При осуществлении исследования определена основная проблема, которая актуальна в период глобализации – конвергенционные процессы в направлении создания совместных предприятий на инновационной основе.

Особенности конвергенционных процессов в направлении функционирования совместных предприятий на основе инноваций, в том числе за счет развития научных и индустриальных парков, кластеров освещали в своих научных трудах выдающиеся специалисты. Определены проблемы функционирования совместных предприятий на инновационной основе, в том числе за счет создания организационных форм инновационной деятельности, которые активно исследуются учеными. Однако требует более детального дальнейшего изучения, в частности в разработке предложений по совершенствованию законодательных и других нормативно-правовых актов по вопросам деятельности совместных предприятий, научных, индустриальных и технологических парков, кластеров. Они могут быть механизмами инновационного развития промышленности.

Постановка задач заключается в определении основных принципов конвергенционных процессов в направлении создания совместных предприятий на инновационной основе, а также разработке предложений по совершенствованию законодательных и других нормативно-правовых актов по вопросам развития специальных форм организации инновационной деятельности.

Целью исследования является определение особенностей конвергенции с учетом особенностей международного опыта функционирования совместных предприятий и специальных форм организации инновационной деятельности.

Основными методами, которые использовались в процессе проведения исследования является анализ, статистический, сравнение, нормативно-правовое регулирование.

Проведен обзор международного опыта особенностей развития конвергенционных процессов в странах Европейского Союза. В частности, это касается группы стран «инновационных лидеров», к которой относятся Швеция, Дания, Финляндия и Нидерланды. Определены положительные аспекты инновационного развития и факторы, сдерживающие развитие.

Весомым достижением является рассмотрение совместных предприятий на территории Украины и КНР в условиях конвергенции. Также уделено значительное внимание развитию специальных форм организации инновационной деятельности.

Предложены пути сотрудничества между Украиной и КНР. Разработаны предложения, которые будут способствовать улучшению сотрудничества в промышленной, научной и образовательной сферах в направлении развития украинско-китайского сотрудничества.

Область применения результатов исследования - социально-экономическое развитие.

Ключевые слова: конвергенция, конвергенционные процессы, инновации, инновационная деятельность, специальные формы организации инновационной деятельности, кластеры, технопарки, индустриальные парки.

INTERNATIONAL EXPERIENCE OF CONVERGENCE PROCESSES TOWARDS THE CREATION OF JOINT VENTURES BASED ON INNOVATION

Borzenko Olena,
Boiko Olena

The issues of convergence, which are considered as the convergence of the corresponding parameters of the development of regions and countries of the world, have been studied by economists for a long time. The issue acquired particular importance in the period of globalization. This is a priority in ensuring the security of the state, the formation of a national innovation system, the creation and operation of joint ventures, the development of industries based on innovations.

When carrying out the research, the main problem that is relevant in the period of globalization was identified - convergence processes towards the creation of joint ventures on an innovative basis.

The peculiarities of convergence processes in the direction of the functioning of joint ventures on the basis of innovations, including through the development of scientific and industrial parks, clusters, were highlighted in their scientific works by outstanding specialists. The problems of the functioning of joint ventures on an innovative basis,

including through the creation of organizational forms of innovation, which are actively studied by scientists, have been identified. However, it requires more detailed further study, in particular in the development of proposals for improving legislative and other regulatory legal acts on the activities of joint ventures, scientific, industrial and technological parks, clusters. They can be mechanisms for the innovative development of industry.

The statement of tasks consists in defining the basic principles of convergence processes in the direction of creating joint ventures on an innovative basis, as well as developing proposals for improving legislative and other regulatory legal acts on the development of special forms of organizing innovative activities.

The purpose of the study is to determine the features of convergence, taking into account the specifics of international experience in the functioning of joint ventures and special forms of organizing innovation.

The main methods that were used in the research process are analysis, statistical, comparison, and legal regulation.

The review of international experience of the features of the development of convergence processes in the countries of the European Union is carried out. In particular, this applies to the group of countries of «innovation leaders», which include Sweden, Denmark, Finland and the Netherlands. The positive aspects of innovative development and the factors hindering development are identified.

Consideration of joint ventures on the territory of Ukraine and China in the context of convergence is a significant achievement. Considerable attention is also paid to the development of special forms of organizing innovative activities.

Ways of cooperation between Ukraine and China are proposed. Proposals have been developed that will help improve cooperation in industrial, scientific and educational spheres in the direction of the development of Ukrainian-Chinese cooperation.

The field of application of the research results is socio-economic development.

Key words: convergence, convergence processes, innovations, innovation activity, special forms of organizing innovation activity, clusters, technology parks, industrial parks.

JEL Classification: D20, L5, 031.

Актуальність теми дослідження. Найбільш активно «велика самоізоляція» проявилася в 2020 році, чисельність хворих яких на 17.08.2020 р. складає 21,8 млн чол. (чисельність померлих – 773 тис. чол.) [1]. Рідкісне лихо призвело не тільки до трагічної втрати великої кількості людських життів, а й до падіння світової економічної активності.

Згідно з даними експертів Міжнародного Валютного Фонду споживачі зменшують свої витрати. Це явище призводить до зменшення попиту на товари і послуги в багатьох секторах промисловості. Так, у Великобританії 69,0% компаній відзначають падіння попиту на їхні товари і послуги. Підприємств мають труднощі з виробничо-збутовими ланцюжками. Наприклад, в КНР внутрішні продажі підрозділу «Hyundai Motors» впали на 97,0% в лютому 2020 р. порівняно з аналогічним періодом 2019 р. Таке явище призвело до того, що багато підприємств змушені були скоротити виробництво продукції. Так у березні 2020 р. падіння загального обсягу промислового виробництва США відбулося на 5,4%.

Експерти Світового банку відзначають, що падіння попиту і розриви виробничо-збутових ланцюжків привели до падіння цін на енергоносії – на 18,4% (перший квартал 2020 р.). Зокрема, необхідно відзначити, що в США в період з 29 березня по 4 квітня 2020 р. попит на електроенергію знизився на 5,7% в порівнянні з аналогічним періодом минулого року (мінімальне значення попиту за останні 16 років).

Спостерігається у березні зниження на 50,0% світових цін на нафту в порівнянні з показниками січня 2020 р. Газ подешевшав від 12,0% (США) до 25,0% (країни Європи). Ціна на вугілля знизилася від 5-17,0%, на мідь і цинк – на 15,0%; на залізну руду – на 7,0%, а також платину – на 23,0%. Таке зниження цін на корисні копалини призводить до повної або часткової зупинки діяльності в сфері добувної промисловості. На даний момент видобуток на мідних копальнях (15,0%) і цинкових рудниках (20,0%) повністю або частково зупинено.

У зв'язку з виниклою ситуацією підприємства почали перепрофілювати виробництво. Компанія «General Motors», що спеціалізується на виробництві автомобілів, випустила 30 тисяч апаратів штучної вентиляції легенів. Підприємство уклало контракт з Міністерством охорони здоров'я та соціальних служб США на суму 489 млн дол. США.

Введення карантинних заходів вплинуло також на організацію праці на підприємствах. До введення карантинних заходів в секторі промисловості чисельність зайнятих склала 2,7 млрд. чол. (81,0% всієї світової робочої сили). Криза призвела не тільки до зниження трудової активності, але і робочого часу (у другому кварталі 2020 р. – на 6,7%). Крім того, багато компаній, намагаючись зберегти чисельність працюючих, змушені були вдаватися до зниження заробітної плати. Так, компанія «Tesla» (США) знизила зарплати віце-президентів на 30,0%, керівників підрозділів – на 20,0%, рядових співробітників – на 10,0%.

Іншим прикладом є автовиробники Японії, які відправили в неоплачувану відпустку 10 тис. погодинних працівників на трьох заводах, розташованих в США. Також змушений власник закрити завод з виробництва машин компанії «Subaru». У Франції автовиробники були змушені тимчасово закрити заводи «Peugeot», «Renault», «Citroën». У Словаччині закрили автомобільний завод «Kia Motors».

COVID-19 вплинув і на інші галузі промисловості. У тому числі на невизначений період в Індії припинено виробництво електроніки «Xiaomi», «Samsung Electronics», «LG Electronics».

Виставки та заходи, що представляють собою один із способів просування товарів і послуг, укладення нових контрактів і здійснення інвестицій, виявилися в числі найбільш постраждалих сфер діяльності від

COVID-19. Згідно з даними, оприлюдненими Європейським альянсом виставкової індустрії, на час пандемії 3 300 заходів (держави Європи) були скасовані або перенесені. Незважаючи на початок ослаблення карантинних заходів, в більшості країн Європи введена заборона на проведення великих заходів до кінця серпня 2020 р. За оцінками Всесвітньої асоціації виставкової індустрії, скасування або перенесення виставок приведуть до втрат в розмірі 134,2 млрд. Євро у вигляді неукладених контрактів.

Постановка проблеми. Згідно прогнозу UNCTAD, негативні наслідки поширення COVID-19 призведуть до зниження прямих іноземних інвестицій на 40,0%. Зокрема, найбільше постраждає промислове виробництво і видобувна промисловість. І навпаки, передбачається збільшення доходів в інформаційному і комунікаційному секторах економіки.

На сьогоднішні промисловими підприємствами світу розроблені заходи, спрямовані на поліпшення ситуації, що склалася. Відповідно до джерела PWC, вони розділені на групи: зміна вимог до безпеки праці – 77,0%; переобладнання робочих місць, забезпечення дистанціювання – 65,0%; збереження віддалених методів роботи для частини співробітників – 55,0%; автоматизація праці – 40,0%, а також скорочення робочих площ – 38,0%.

Отже, виходячи з вищевикладеного можна сказати, що в складних умовах сьогодення важливого значення набуває і питання конвергентності регіонів на інноваційних засадах шляхом створення спільних підприємств.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання міжнародного досвіду розвитку конвергенційних процесів досліджують такі вчені-економісти як О. Білорус, Т. Бурлай, Д. Гелбрейт, П. Друкер, А. Інкельс, Т. Парсонс, У. Ростоу, П. Сорокін, Я. Тінберген та ін. Питаннями створення спільних підприємств займаються З. Герасимчук, С. Покропивний, В. Базилевич, А. Колосов, Р. Кривонос. Особливості інноваційної діяльності, у тому числі за рахунок розвитку наукових та індустріальних парків, кластерів висвітлювали у своїх наукових працях такі видатні фахівці, як В. Андріанов, У. Андрусов, А. Асаул, В. Баронов, А. Бовін, Ю. Брушко, Н. Гальчинський, А. Гончаров, Д. Дмитрієв, В. Євтушин, І. Єгоров, Л. Загвойська, Н. Зубаревич, С. Іванов, Г. Костюнін, В. Ляшенко, О. Молдован, А. Новіков, С. Приходько, К. Рудий, Д. Санатов, А. Селіванов, С. Соколенко, В. Якимович та ін.

Виділення недосліджених частин загальної проблеми. Проблеми розвитку конвергенційних процесів в напрямку створення та функціонування спільних підприємств на інноваційних засадах, у тому числі за рахунок створення організаційних форм інноваційної діяльності активно досліджуються вченими. Проте вони потребують більш детального подальшого вивчення, зокрема в розробці пропозицій щодо вдосконалення законодавчих та інших нормативно-правових актів з питань діяльності наукових парків, індустріальних та технологічних парків, кластерів, які можуть бути механізмами інноваційної діяльності конвергенційних процесів економічного розвитку.

Постановка завдання, мети дослідження. Постановка завдань полягає у визначенні основних засад конвергенційних процесів в напрямку створення спільних підприємств на інноваційних засадах, а також розробці пропозицій щодо вдосконалення законодавчих та інших нормативно-правових актів з питань розвитку організаційних форм інноваційної діяльності.

Метою дослідження є визначення особливостей конвергенції з врахуванням особливостей міжнародного досвіду функціонування спільних підприємств та спеціальних форм організації інноваційної діяльності.

Методи проведення досліджень. Основними методами, які використовувались в процесі проведення дослідження є аналіз, статистичний, порівняння, нормативно-правове регулювання.

Викладення основного матеріалу. Конвергенція на основі підвищення конкурентності регіонів країн-членів у відповідності до «Спільної стратегічної директиви щодо згуртованості» є головною метою спільної регіональної політики ЄС. У своїй праці Дж. Гелбрейт зазначив «...важливе значення тенденції до конвергенції індустріальних суспільств, які б не були відмінні їх національні або ідеологічні домагання» і пояснював, що вона пов'язана «... з крупними масштабами сучасного виробництва, з великими укладеннями капіталу, досконалою технікою та зі складною організацією як у край важливим наслідком зазначених факторів» [2-3].

З метою реалізації державної політики конвергенції в ЄС був розроблений індекс периферійності регіонів. З врахуванням індексу периферійності для країн-членів ЄС були розроблені «Конвергенційні Програми», які визначили цілі макроекономічного і регіонального розвитку з врахуванням таких факторів як праця, продуктивність, капітал.

При об'єктивній оцінці інноваційного розвитку важливе значення має врахування її інноваційного індексу, який визначають на Європейському інноваційному табло. Цей показник свідчить про рівень забезпечення інноваціями економічного зростання національної економіки.

«Табло» розраховує середній індекс інноваційного розвитку країн-членів на основі двадцяти семи показників, розділяючи країни на чотири групи: «інноваційні лідери» (120,0% від середнього показника по ЄС), «сильні інноватори» (90,0-120,0%), «середні» (50,0-90,0%) та «скромні інноватори» (нище 50,0%).

Результати Європейського інноваційного табло 2019 свідчать про те, що 25 країн-членів ЄС продемонстрували зростання інноваційного індексу на 8,8% порівняно з 2011 р. Це відбулося шляхом підготовки докторантів, зростання чисельності міжнародних наукових публікацій, поширення високошвидкісного інтернету тощо. При цьому спостерігається явище прискорення темпів зближення рівней інноваційного розвитку між країнами-лідерами та відстаючими. «Інноваційними лідерами» залишаються Швеція, Фінляндія, Данія та Нідерланди. Великобританія та Люксембург досягли рівня групи «сильних

інноваторів», а Естонія із «середньої» групи піднялась в групу «середні інноватори» [6]. Однак зазначимо, що Румунія та Словаччина значно знизили свої показники у 2018 р.

Порівняно з провідними конкурентами на глобальному ринку країни ЄС продовжують відставати від Республіки Корея, Японії, зменшуючи розрив з Китаєм, темпи інноваційного «зростання» якого вдвічі перевищують європейські. Враховуючи дані класифікації ЄС країни розподілялись наступним чином: Республіка Корея – «інноваційний лідер», Канада, Австралія, Японія і США – «сильні інноватори», Китай і Бразилія – «середні інноватори», Росія, Індія, Південна Африка – «скромні інноватори». Вперше країни ЄС за індексом інноваційного розвитку випередили США – 99,0% від рівня ЄС. На найближчі два роки Європейська комісія прогнозує зростання індикатора інноваційного розвитку на 4,7% і збереження співвідношення з головними міжнародними конкурентами. Наскільки цей факт підтвердиться під впливом втручання COVID-19 можна буде визначити через деякий час. Не дивлячись на позитивну динаміку по ЄС, результати виявили проблеми. Таблиця 2019 відображає збереження інноваційного розриву всередині Союзу, незважаючи на поліпшення показників розвитку за регіонами. Це створює передумови зниження регіональних диспропорцій та поширення конвергенції. Даний напрям є у переліку програми «Горизонт Європи» на 2021-2027 рр. Іншим питанням для Європи залишається Brexit, який наніс шкоду як розвитку науки, так і науково-технологічній взаємодії.

Розглянемо міжнародний досвід розвитку країн, які входять до групи «інноваційних лідерів», серед яких Швеція, Фінляндія, Данія і Нідерланди. Основний акцент інноваційного розвитку Швеції був здійснений на підвищенні комерціалізації результатів ННТР, шляхом створення: Інноваційного Моста (The Innovation Bridge), метою діяльності якого є комерціалізація результатів наукових досліджень і забезпечення обмеженого фінансування на передпосівній стадії; Бізнес-Партнерства (ALMI Business Partner), яке підтримує створення бізнесу; Агенства з інвестицій у Швеції (The Invest in Sweden Agency), яке сприяє надходженню інвестицій; Промисловий Фонд (The Industrial Fund), який виступає в якості державного венчурного інвестора.

Серед організаційних форм інноваційної діяльності настарішим є технопарк «Ideon» [7], за період понад 28-річної діяльності якого створено 10 тис. робочих місць. На території технопарку функціонує 280 компаній. З них 15,0% спеціалізуються в сфері консалтингу та сервісу. Інші компанії реалізують проекти в сфері ІКТ, фармацевтики, біотехнології та «зелених» інновацій.

Серед особливостей інноваційного розвитку Швеції необхідно виділити: наявність стабільної політичної системи, яка забезпечує розвиток інновацій; ефективну діяльність державних інститутів розвитку на інноваційних засадах; державне фінансування досліджень у сфері виробничо-промислового сектору (13,0% державного фінансування ННТР), а також фундаментальних досліджень; високий рівень кваліфікованих спеціалістів в сфері інноваційних технологій та процесів, тощо. Незважаючи на існуючі позитивні аспекти розвитку інновацій існують проблеми, серед яких такі як недостатність розвитку системи підтримки та стимулювання комерціалізації ННТР, а також низький рівень наукомістких досліджень.

Фінляндія досягла успіху розвитку інновацій завдяки державно-приватному партнерству. Зокрема це знайшло відображення у тому, що держава володіє частками в ключових компаніях; забезпечує регулювання відсоткової ставки; надає державну підтримку підприємствам в інноваційній сфері; активно сприяє розвитку національної інноваційної системи. Зокрема просуває ідею впровадження технопарків. Так, наприклад компанія «Technopolis» здійснює управління 22 технопарками, розташованими в шести містах Фінляндії, а також ще двох одиниць – м. Таллін (Естонія), м. Санкт-Петербург (Росія). Площа мережі технопарків становить понад 300 тис.м² (офісні та лабораторні приміщення). На цій площі зосереджено понад 950 малих, середніх та великих компаній, працюючих в сфері ІКТ, електроніки, біотехнологій, медичних технологій, технологій для лісової і харчової промисловості. На підприємстві кількість працюючих становить понад 12 тис. чол [8].

Основною проблемою, яка стримує розвиток інновацій є незначна участь малих підприємств в інноваційному процесі.

Інноваційний розвиток Данії був досягнутий шляхом запровадження державної технологічної програми, спрямованої на розвиток інформаційних технологій. Основні особливості інноваційного розвитку в Данії полягають у: державно-приватному партнерстві GTS-Інститути (Godkendt Teknologisk Service); фінансуванні університетів за рахунок державних коштів; значної ролі галузевих науково-дослідних інститутів в розвитку НІС; розвитку організаційних форм інноваційної діяльності, зокрема наукових парків та інноваційних інкубаторів, індустриальних парків.

Найбільш цікавим на території Данії прикладом є функціонування еко-індустріального парку «Kalundborg», який реалізує ідею промислового симбіозу. На його території побудована електростанція «Asns», потужністю 1500 МВт. Завдяки її діяльності здійснюється обігрівання 3500 місцевих будинків, рибна ферма. Пара використовуються компанії «Novo Nordisk», яка виробляє фармацевтичні препарати та ферменти.

Незважаючи на позитивну динаміку інноваційного розвитку існують проблеми, які перешкоджають функціонуванню підприємств. Зокрема це стосується недостатньої взаємодії між університетами та промисловими підприємствами, тощо.

Для такої країни як Нідерланди вагомим внеском в економіку є реалізація програми «Шлях до інновацій: боротьба з Ліссабонськими амбіціями», основною метою якої є поліпшення інвестиційного клімату в країні; стимулювання інноваційної діяльності; розвиток стратегічно важливих видів економічної діяльності та ін.

До особливостей інноваційного розвитку Нідерландів необхідно віднести те, що еволюція інноваційних процесів сконцентрована на рівні регіонів; реалізуються міжнародні програми з інноваційного співробітництва;

запроваджуються міжнародні інноваційні проекти щодо розвитку підприємств малого та середнього бізнесу. Так, наприклад в Нідерландах відомим є «Leiden Bio Science Park», який характеризується високим ступенем концентрації підприємств, науково-дослідних установ, освітніх організацій, які спеціалізуються в сфері розвитку біологічних наук і біотехнологій. На території парку зосереджено понад 60 підприємств («Astellas», «Mentor», «Base Clear» тощо), в яких зайнято понад 3500 осіб. Однак, незважаючи на позитивну динаміку інноваційного розвитку підприємств існують фактори, що перешкоджають розвитку. Зокрема, це стосується питань недостатньої щільності науково-дослідної діяльності на підприємствах, а також дефіциті докторів наук з науково-технічних спеціальностей.

Країни ЄС продовжують відставати за рівнем інноваційного розвитку від США, Республіки Кореї, Японії, Китаю та ін. Враховуючи дані класифікації ЄС до групи країн «середніх інноваторів» відносять КНР, яка вирізняється важливим і цікавим є досвідом.

Відповідно до запровадженої в Китаї кейнсіанської моделі, міжнародні потоки капіталу спрямовуються в напрямках реалізації інвестиційних проектів з найвищою рентабельністю. Об'єктивною основою інтернаціоналізації промислових сил є поглиблення міжнародного розподілу праці, високий ступінь усупільнення виробництва. Транснаціональні корпорації (ТНК) і транснаціональні банки (ТНБ) стали інструментом глобалізації економіки і перетворились в основний чинник світового господарства. Так, створюючи сприятливий інвестиційний клімат для таких компаній, Китай забезпечив постійний прилив капіталу в країну, водночас ставши вигідним і для ТНК як потенційний ринок для адаптації власних бізнес-моделей. Водночас ТНК пройшли важкий шлях адаптації до філософії економічного розвитку Китаю, адже повинні були поважати національне законодавство, звичаї та культуру [10].

Демонструючи світовій спільноті пріоритетність власної доктрини політичного та соціального устрою, Китай запровадив ліберально-поміrkований підхід щодо залучення іноземного капіталу в країну для подолання диспропорцій економічного розвитку. Однак іноземні інвестиції набули для Китаю значення важливого і стратегічного ресурсу. Слід зазначити, що динаміка зростання прямих іноземних інвестицій (ПІІ) в Китаї є доволі стабільною, тобто вона не зазнала негативних наслідків останніх світових фінансових криз так, як у США, ЄС та країнах світу загалом. Динамічний і системний соціально-економічний розвиток Китаю в останні 30-35 років вивів цю країну у світові лідери. Міцна економіка Китаю і стабільна державна, соціальна й інвестиційна політика сформували його як дієву рушійну силу світового ринку капіталу. Ця країна залучає та інвестує значну частку капіталів у світі, є провідним гравцем сучасного глобального інвестиційно-фінансового ринку. Курс Китаю на передові позиції в глобальних ланцюжках створення вартості і одночасне зростання в різних галузях економіки формує китайські інвестиції по всьому світу.

Враховуючи доволі привабливі прогнози зростання економіки, коли Goldman Sachs дав перше місце економіці Китаю до 2027 року, Pricewaterhouse Coopers прогнозував перше місце Китаю до 2025 року, The Economist вважає, що Китай перевершить показники США до 2019 року, а також значне зростання за останнє десятиліття обсягу індивідуальних активів своїх громадян, Китай набув значної привабливості для великої кількості крупних світових ТНК. На початку XXI ст. у зв'язку з підвищенням уваги китайської влади до якості економічного зростання відбувається послідовне стимулювання ТНК до перенесення в КНР всіх стадій виробничого циклу, включаючи його найбільш технологічно містку частину: наукові і дослідно-конструкторські роботи. Цьому сприяє і розвиток відповідних секторів внутрішнього ринку КНР. Один із методів реагування і адаптації ТНК полягає в тому, щоб підсилити свою присутність у регіоні у відповідь на зниження експортних квот для іноземних компаній. Наприклад, компанія «Cisco» оголосила про свої плани щодо інвестування в КНР 16 млрд дол. США, зробивши акцент на стратегії посилення орієнтації на місцевий ринок і переходу від «Cisco» в Китаї до концепції «китайська компанія Cisco». Велика кількість великих ТНК, такі як «Siemens», «ABB Ltd.», «Bosch Group» і «Alstom», вирішили збільшити інвестиції у енергозберігаючі і екологічні технології, насамперед, це стосується чистих і відновлюваних джерел енергії. Попит на технології зі збільшення ефективності виробництва, енергозберігання і надійності енергетичних систем буде, як і раніше, зростати, навіть незважаючи на поточну фінансову кризу у всьому світі. Загальносвітовий попит на енергоносії до 2030 року виросте більш ніж на 50%, при цьому 30% збільшеної потреби в електроенергії припаде на Китай. Світова фінансова криза ще більше підвищила важливість китайського ринку в низці галузей. Серед них – автомобільна промисловість. На відміну від значного падіння продажів автомобілів в США, Європі і Японії, в Китаї цей ринок утримує стійкі позиції.

За останні роки відбулася трансформація форм ПІІ транснаціональних компаній до Китаю. Це проявляється в збільшенні частки новітніх технологій, що передаються ТНК підприємствам за участю іноземного капіталу; в розширенні мережі науково-дослідних центрів, що створюються найбільшими ТНК на території Китаю; в активній участі ТНК в перепідготовці національних кадрів Китаю; в зростанні капіталовкладень ТНК у високотехнологічні галузі. Раніше технології, що використовувалися в Китаї міжнародними корпораціями, вважалися передовими в порівнянні з технологіями, що застосовувалися на китайських національних підприємствах. Але, як правило, вони відставали від рівня передових технологій материнської компанії зазвичай на 10–15 років. Головним фактором регіонального розміщення інвестицій в Китаї є рівень розвитку інфраструктури. Як результат, в останні роки середні темпи приросту іноземних інвестицій в провінціях і автономних районах Західного Китаю становили лише 0,3% на рік у порівнянні з 4,5% у Центральному і 7,9% у Східному Китаї. Останнім часом зріс інтерес до Центрального Китаю, економічно менш розвинутого: сюди почали переміщувати виробничі потужності з

розвинених країн і регіонів світу, з приморських і східних районів Китаю. Цю тенденцію можна пов'язати, перш за все, з подорожчанням останнім часом робочої сили і з ресурсним чинником. В м. Ухані (провінція Хубей), приміром, зростання надходження інвестицій впродовж трьох останніх років становило не менше 30,0%; у місті відкрили бізнес понад 70 корпорацій з топ-500 ТНК світу [10, с. 1–35]. Отже, для подолання диспропорцій у галузевій та регіональній структурі ПІІ в Китаї необхідна активна і продумана інвестиційна стратегія держави. Китай надає преференції для іноземних інвесторів, що стимулює входження ТНК в різні сектори економіки Китаю. Водночас, на нашу думку, Китаю варто приділяти більше уваги розвитку інфраструктури по всій території країни, а не лише в окремих регіонах. Крім того, Китаю доведеться і надалі підтримувати достатньо високий рівень державної участі в стимулюванні інвестиційного процесу, особливо в таких пріоритетних для Китаю галузях, як транспорт, зв'язок, енергетика, металургія, будівельні матеріали, машинобудування, хімічна промисловість, фармацевтика, медичне устаткування, захист навколишнього середовища, енергозбереження та електроніка [6]. У довгостроковому періоді передбачається послідовне розширення сфери дії ринкових механізмів в економіці Китаю і очікується використання додаткових стимулюючих імпульсів для іноземного підприємництва.

Адаптація ТНК до зміни умов на ринку Китаю має важливі наслідки для місцевих фірм. По-перше, посилення присутності в регіоні і все більш чітка орієнтація ТНК на китайський ринок неминуче призведуть до підвищення рівня конкуренції, з якою стикаються місцеві фірми. При цьому конкурентами будуть не тільки безпосередньо ТНК, які зміцнюють свої позиції на місцевому ринку, як, наприклад «Cisco» або «Bosch», але і місцеві китайські компанії, які отримують іноземні інвестиції на розширення виробництва, як, наприклад, «Red Lion Cement» і «Gome». Крім того, конкуренція не обмежується лише ринком продукції – вона буде гострою і на ринку факторів виробництва. Так, оскільки дедалі більша кількість ТНК відкриває в Китаї свої науково-дослідні центри, місцеві китайські фірми змагатимуться з ТНК за провідних дослідників [11]. По-друге, такі чинники, як зростаюча важливість китайського ринку, послаблення нормативних вимог у сфері злиття і поглинання з боку іноземних фірм, намір ТНК збільшити частку на ринку і стати галузевими лідерами, можуть сприяти тому, що місцеві китайські компанії, які володіють особливо високим потенціалом, дедалі частіше ставатимуть об'єктами для поглинання [12]. Однак китайський уряд турбується про можливе виникнення ринкових монополій, оскільки за останні роки в результаті збільшення кількості операцій M&A зростає консолідація промислових структур. Тому введення нового антимонопольного закону наклало певні обмеження на агресивну діяльність в сфері M&A. Невдала спроба «Coca-Cola» придбати за 2,3 млрд дол. США провідного китайського виробника соків, «Huayan Juice Group» є показником того, що уряд стурбований появою монополій в окремо взятій галузі. Таким чином, об'єктами придбань з боку іноземних фірм стануть не галузеві лідери, а дрібніші китайські компанії [13]. По-третє, посилена орієнтація ТНК на регіональний ринок може створити масу можливостей для місцевих китайських фірм, особливо у допоміжних галузях. Наприклад, для реалізації амбіційних планів з розширення виробництва на китайському ринку компанія «KFC» недавно розмістила замовлення на 732 млн дол. США у трьох китайських постачальників курячого м'яса. Плани розширення іноземних автовиробників, поза сумнівом, відкриють великі перспективи для місцевих постачальників. Навіть ті місцеві фірми, які безпосередньо змагаються з ТНК, отримають більше шансів для співпраці і обміну досвідом з іноземними конкурентами [14]. Треба наголосити, що для транснаціональних корпорацій в Китаї важливо чітко вивчити місцеві правила гри і дотримуватися їх. При цьому досвід місцевих спеціалістів і їхнє знання особливостей ведення бізнесу в цій країні мають бути врівноважені досвідом менеджерів світового рівня з багажем глобальних корпоративних стандартів. Від менеджерів в таких умовах потрібне досконале розуміння місцевої специфіки – разом з безумовним дотриманням на практиці глобальних корпоративних норм. Транснаціональні корпорації повинні демонструвати своє усвідомлення бізнес-еталонів, які їм диктує Китай, і бездоганно відповідати цій ролі. Тільки така політика приведе їх до довгострокового успіху в Китаї. В ході проведення реформ Китай досяг значних успіхів у залученні іноземного капіталу ТНК. Проте розміщення іноземних інвестицій по регіонах є нерівномірним. Серед трьох великих економічних регіонів Китаю (Східний, Західний, Центральний) Східний регіон має абсолютну перевагу у залученні і використанні іноземних інвестицій. Ця диспропорція впливає з рівня їх розвитку. Східний регіон, де склалися могутні галузеві комплекси, розвинена інфраструктура і сформувалося адекватне конкурентне середовище, характеризується значними обсягами прямих іноземних інвестицій. У Західному і Центральному регіонах Китаю домінують підприємства з вузькою галузевою спрямованістю, з високою часткою державної участі; низький рівень розвитку ринкових стосунків стримує надходження іноземного капіталу. Таким чином, можна сказати, що інвестиційна стратегія Китаю включає безліч компонентів, за допомогою яких він прагне привернути інвестиції ТНК в економіку країни. Для збільшення обсягів надходження іноземних інвестицій в країну Китай проводить всебічне реформування законодавчої бази у сфері інвестиційної діяльності. Завдяки зростанню економіки, заходів щодо лібералізації політики відносно іноземних підприємств, інвестиційному клімату, що поліпшується, і політиці відкриття національних галузей для іноземного інвестування, Китай залишається надзвичайно привабливим для іноземних інвесторів.

Відзначимо, що китайськими регуляторами приймаються заходи, що уповільнюють непродуктивне вивезення капіталу і робиться акцент на якості інвестицій, а не на їх обсязі. Такі дані свідчать про потужний потенціал китайських інвесторів у світовому масштабі. При цьому для України як реципієнта китайських інвестицій є можливість долучитись до його ініціатив зі створення нових ланцюгів вартості.

Розвиток ринку капіталу й інших чинників виробництва з метою залучення прямих інвестицій в економіку Китаю є одним із найважливіших напрямів реформування державного механізму регулювання економічної

системи. Для цього планується створити багаторівневу систему ринку капіталу й удосконалювати його структуру. Китайське керівництво прийняло рішення розбудовувати біржі цінних паперів, створювати біржові структури для стимулювання венчурних інвестицій, а також спеціальні інноваційні біржі, призначені для розміщення акцій високотехнологічних підприємств. Це сприятиме розвитку системи інституціональних інвесторів, розширенню каналів упорядкованого виходу капіталу на ринок.

Китай є стратегічно важливим партнером України в Азіатсько-Тихоокеанському регіоні. Починаючи з 1992 р. Китай входив до першої п'ятірки найбільших зовнішньоторговельних партнерів країни, а у 2016 р. вийшов на друге місце. Проте у двосторонніх відносинах спостерігається певний дисбаланс: коефіцієнт покриття імпорту експортом становить 0,2–0,6; в експорті України переважають сільськогосподарська і мінеральна сировина, відходи промислового виробництва, а в імпорті – устаткування, механічне й електричне обладнання. Прямі іноземні інвестиції з Китаю є вкрай незначними за обсягами – станом на 2017 р. вони становили всього 0,04% загального обсягу [15].

Стратегічна мета Китаю в міжнародній співпраці – зосередити під своїм впливом провідні ключові технології світового масштабу, торгові марки і дистриб'юторські мережі на глобальному рівні, а мета України – стабілізувати економіку, знизити боргове навантаження, залучити інвестиції в перезапуск економіки на оновленій інноваційно-технологічній базі. В цьому контексті потрібно шукати шляхи отримання довгострокових інвестицій і довгострокових проектів, які б одночасно посилювали позиції в міжнародній торгівлі, як України, так і Китаю. Пріоритетом, на наш погляд, як вже зазначалось мають бути інвестиції та довгострокова співпраця в промисловий сектор, логістичну й транспортно-складську інфраструктуру, які б формували нові торгові потоки Китаю і долучали б українські товари до нових торгових «шовкових» маршрутів у світі. Агропромисловий сектор і сільськогосподарське машинобудування також потребують інвестицій. Так, з метою зниження закупівлі імпортої техніки з ЄС і США, є потреба в локалізації і здешевленні українсько-китайського виробництва сільськогосподарської техніки для вітчизняних аграріїв. Крім того, цікавим для китайських інвесторів може бути фармацевтика і спільне освоєння комерційних космічних технологій тощо. Головним аспектом в цій співпраці для України є залучення до глобальних торгових потоків і включення в ланцюги доданої вартості збуту китайських товарів на міжнародній арені.

За умови, якщо будуть сформовані багатоканальні широкі інвестиції в різні галузі, то ці заходи призведуть до системного і довгострокового співробітництва. В такій ситуації для Китаю Україна виступатиме важливим контрагентом і реципієнтом інвестицій, що бере участь разом з Китаєм у формуванні ланцюгів доданої вартості в міжнародній економіці і торгівлі. Тому Китай буде зацікавлений в Україні як у передбачуваному і стабільному партнері. Макроекономічну ситуацію в Україні (в тому числі боргове навантаження на бюджет України) тоді можна буде обговорювати на міждержавному рівні і при відповідній кон'юктурі на світовому фінансово-інвестиційному ринку, знижувати боргове навантаження на бюджет України за рахунок коштів Китаю.

За останні 10 років в Україні склалася досить непроста політична й економічна ситуація. У зв'язку з цим економіка країни і зв'язку її з іноземним капіталом все ще знаходяться на стадії формування, а нормативна база активно приводиться у відповідність до сучасних вимог. Більш того, переглядаються достоїнства і недоліки народного господарства, промисловості, шукаються і вивчаються нові перспективні напрями і форми діяльності. У цих умовах особливої уваги заслуговують спроби залучення в країну прямих іноземних інвестицій і створення спільних підприємств (СП) [1]. Необхідність створення СП обумовлена тим, що спільне підприємництво сприяє входженню країни в систему світового економічного господарства, а також відіграє значну роль у формуванні ринкової інфраструктури. Для СП характерні: більш передова технологія, висока продуктивність праці, значна віддача прибутків і більш високий рівень заробітної плати. Всі ці фактори, без сумніву, можуть позитивно вплинути на українську економіку.

На сьогодні необхідне створення в Україні СП для залучення в економіку країни передових технологій; прогресивного досвіду менеджменту і маркетингу виробництва, іноземного капіталу; диверсифікації експорту; наповнення внутрішнього ринку новими товарами.

Слід зазначити, що СП сприяють надходженню іноземних інвестицій в українську економіку, а значить, можуть здійснюватися найважливіші інвестиційні проекти, залучатися і впроваджуватися прогресивні технології, збільшуватися запаси вільно конвертованої валюти завдяки зростанню експорту і заміщенню імпорту. Для партнерів СП це вигідний вид виробничої діяльності, що дає переваги і знижує ризик. Для суспільства користь від СП полягає в ліквідації безробіття, надходження доходів від діяльності спільних підприємств в місцевий і центральний бюджети, тому не можна недооцінювати значення СП в сучасній економіці [17].

Важливо нагадати, що в умовах проведення економічної реформи, орієнтованої на розвиток глибоких ринкових відносин, в нашій країні виникли різні види власності: приватна, кооперативна, акціонерні підприємства, товариства, орендні підприємства, муніципальні форми власності та ін. Серед них певне місце зайняли і спільні підприємства, покликани сприяти розвитку вітчизняної економіки.

Формою реалізації спільного підприємництва стали спільні підприємства. Під СП розуміється спільна господарська організація, заснована на об'єднанні (в тому чи іншому узгодженому розмірі) майна учасників, на спільному управлінні господарською діяльністю, на отриманні та подальшому розподілі отриманого підприємством економічного ефекту у формі прибутку. Відповідно до законодавства України засновниками СП можуть бути юридичні особи та громадяни України та інших держав. За формою ведення бізнесу СП

можуть бути спільними акціонерними товариствами, товариствами з обмеженою відповідальністю та іншими, які не суперечать чинному законодавству України. І тут, як підтверджує практика, найбільш популярною формою СП є СП з обмеженою відповідальністю, а також закриті акціонерні товариства. Поява спільного підприємництва, як однієї з форм міжнародного співробітництва, обумовлено об'єктивним процесом інтернаціоналізації виробничих факторів і дозволяє краще використовувати переваги, закладені в міжнародному поділі праці.

Головними ознаками, що виділяють СП з системи різноманіття форм співпраці, є:

- орієнтація на довгострокове (5–10 років і більше) співробітництво сторін в декількох сферах господарської діяльності – придбання та переробки сировини, виробництві кінцевої продукції, технологічному обслуговуванні, наукових дослідженнях і розробках, фінансуванні виробництва, збуті продукції тощо;

- об'єднання власності (тобто активів) партнерів – грошей підприємств, будівель і споруд, машин і обладнання для досягнення спільної мети;

- спільне фінансування статутного фонду і органів управління підприємства на основі внесених сторонами активів;

- розподіл прибутку підприємства між його учасниками, як правило, пропорційно їхньому внеску в статутний фонд;

- спільний ризик і спільно обмежена відповідальність партнерів, що виражається зазвичай в розподілі можливих збитків в залежності від частки участі в реалізації господарських заходів.

Зазначені особливості спільного підприємництва формують переваги цього стратегічного підходу у виході на зарубіжні ринки, які зводяться до таких аспектів: створення більш високої зацікавленості партнерів у нарощуванні обсягів виробництва, модернізація основних фондів СП; підвищення відповідальності партнерів за зростання економічної ефективності виробництва продукції; прагнення партнерів до об'єднання зусиль у галузі виробництва товарів, передпродажної стадії, збуту, післяпродажних операцій.

В контексті соціальної програми створення СП сприяє скороченню вже наявної безробіття, що виникає в зв'язку зі структурною перебудовою народного господарства при переході до ринку, надходження доходів від діяльності СП в центральний бюджет, місцеві органи влади у формі податків і відрахувань за використання ресурсів, перш за все землі. Для українських підприємців вельми важливим є досвід зарубіжних партнерів у сфері маркетингу при роботі на світових ринках, впровадженні інноваційних програм. Більш того, СП можуть сприяти збільшенню виробництва дефіцитних для нашого внутрішнього ринку товарів і послуг, в тому числі товарів широкого вжитку. Як підтверджують дослідження, в ряді випадків виробництво товарів саме спільними підприємствами і при подальшому імпорті деяких деталей і вузлів стає більш привабливим, ніж імпорт готових виробів, бо витрати валюти будуть значно меншими [18].

Як відомо, серйозною проблемою, в тому числі і у вітчизняній економіці, є монополізм великих підприємств і об'єднань, що дозволяє останнім диктувати свої умови споживачам продукції. Створення СП може бути одним із засобів боротьби з такого роду явищем, оскільки являє собою гідного конкурента як за технічним рівнем, так і за якістю готової продукції [19]. Приплив іноземних інвестицій в СП може стати одним з можливих для нашої країни способів зосередження матеріальних і фінансових коштів в напрямках, які забезпечують прискорення науково-технічного прогресу. Більш того, спільне створення виробничих одиниць з передовою технологією і технікою підвищує їх конкурентоспроможність. СП здатні зіграти важливу роль і у визначенні різного роду бар'єрів, що ускладнюють розвиток зовнішньоекономічних зв'язків між країнами. Такі підприємства є розвиток міжнародної кооперації виробництва, коли один з партнерів може використовувати свою участь в ній для виробництва деталей і інших часткових виробів з метою поставок їх на материнське підприємство. Тоді СП перетворюється в одного з учасників міжнародного виробничого кооперування, тобто в суб'єкт міжнародного поділу праці в його внутрішньогалузевої формі [10].

У багатьох випадках необхідність створення спільного підприємства породжується особливими економічними умовами, що склалися на момент вирішення питання про його організації. Одним з таких умов може бути недолік наявних коштів для створення підприємства оптимальних розмірів. Залучення іноземного партнера знижує фінансовий тягар українського підприємця на створення нового або розширення вже діючого підприємства [9].

За даними статистики, з числа всіх організованих на території України СП успіх мали лише 5–10%. Сфери їх діяльності – сервіс, посередницькі послуги, виробництво друкованої, відео-, аудіопродукції, збирання комп'ютерів і виробництво програмних засобів, які не вимагають значних капіталовкладень і мало залежать від регіональних проблем, а також фактора матеріально-технічного постачання. Слід врахувати той факт, що на ці види продукції і послуг існував підвищений попит. Була можливість диктувати ціни, швидко окупати витрати, отримувати значні валютні доходи у відносно короткі терміни. Спільні підприємства, створені в машинобудуванні, приладобудуванні, хімії та інших індустріальних галузях, були, як правило, збитковими.

Дуже важливою пільгою для СП з частково іноземного учасника понад 30% є виключення з оподатковуваного прибутку сум, що направляються на здійснення науково-дослідних, дослідно-конструкторських робіт і проведення природоохоронних заходів. Таким чином, спільне майно, управління і розподіл прибутку і ризику – основні елементи, які відрізняють спільне підприємництво від інших менш комплексних форм міжнародного співробітництва. Розвиток міжнародних економічних відносин за допомогою організації міжнародної кооперації виробництва, в тому числі і через спільні підприємства в останні десятиліття набуває все більшого поширення.

Однією з причин, які спонукають до цього, є неможливість вирішити основні проблеми участі країни в міжнародних економічних відносинах шляхом розвитку міжнародного поділу праці.

22 березня 2017 р. Державний науково-технічний центр з ядерної та радіаційної безпеки, Інститут проблем безпеки атомних електростанцій НАН України та ТОВ «Циндао Сянчу Енерджі Девелопмент Груп» (Qingdao Xianchu Energy Development Group), Китай, підписали Угоду про створення спільного китайсько-українського підприємства «китайсько-українська академія Сянчу по зняттю з експлуатації АЕС». Підприємство буде зареєстровано на території КНР. Угода підписана в рамках присвячених 25-річчю ДНТЦ ЯРБ Міжнародної конференції «Сучасний підхід до здійснення науково-технічної підтримки регулювання безпеки використання ядерної енергії: компетентність, прозорість, відповідальність», яка проходила в м. Києві 22-23 березня 2019 р.

Робота зі створення спільного підприємства з Китаєм триває з 2014 р. Діяльність підприємства буде спрямована на проведення спільних досліджень і розробку технологій в галузі ядерної енергетики, ядерної безпеки та зняття з експлуатації ядерних об'єктів, а також – пов'язаних з цим інструментів, приладів, обладнання. Сторони спільно розроблятимуть технічну документацію для виробництва обладнання щодо забезпечення ядерної безпеки та зняття з експлуатації ядерних об'єктів; проводити дослідження в області оцінки забруднення навколишнього середовища, дезактивації, демонтажу та поводження з радіоактивними відходами, а також – рекультивації земельних ділянок. В ході спільної діяльності будуть організовуватися навчання і підготовка фахівців в галузі ядерної енергетики, ядерної безпеки та зняття з експлуатації ядерних об'єктів, а також надаватися відповідні консультаційні послуги. Українська сторона, як частина підприємства, отримає доступ і права до всіх напрацювань та інновацій, які будуть створені в результаті спільної діяльності.

Нейтральну позицію Україна повинна зайняти в торговельній війні між Китаєм і США. Не варто в цьому питанні показувати повну лояльність американцям. Навіть незважаючи на те, що на геополітичному рівні саме США – один із наших головних союзників. Китай сьогодні – це величезні можливості для українського ринку. Бізнесмени з КНР сьогодні розглядають нашу країну як одну з найбільш привабливих для вкладення своїх інвестицій. Більш того, в найближчі кілька років очікується значне зростання експорту сої та харчового масла, і з такою ж закономірністю буде зменшуватися експорт пшениці з США. Це та галузь, в якій Україна повинна і, що не менш важливо, може вистрілити, якщо тільки зможе перемогти пасивність українських бізнесменів і убивчість української бюрократії.

Компанія «Sail of Shanghai» регулярно проводить форуми і виставки китайських виробників. До м. Києва в минулому році з'їхалися представники 80 китайських компаній, які представляли 8 галузей (подарунки та прикраси, будматеріали, електронні комунікації, енергоресурси і навколишнє середовище, товари легкої промисловості, механічні системи, технології, текстильна промисловість). Місто Київ – найцікавіший китайським компаніям як перспективний партнер для інфраструктурних проектів. Україна Китаю вигідна ще й географічно, як плацдарм для виходу на ринки Європи. Китайські виробники зараз найбільше шукають не підприємства агросектора або важкої промисловості, а створення електроніки, електронної комерції, смарт-пристроїв. При цьому партнери з Китаю не просто шукають інновації тут, але розглядають можливість створювати спільні підприємства і шукати рішення разом. Зараз економічне співробітництво України і Китаю являє собою ряд малих проектів: невеликі китайські компанії інвестують в аграрний сектор, IT-ринок, у сировину. Наприклад, 7 українських агрокомпаній завозять в КНР макуху соняшнику.

Для аграрної переробки в країні, знову-таки, потрібні умови для інвестицій. Припустимо, вклав інвестор у справу якусь вартість, а вона повинна бути захищена, інвестори повинні бути звільнені від податків або вони для них повинні бути мінімізовані – щоб створити більше кваліфікованих робочих місць. Потрібно організувати умови, за яким закордонному інвестору зручно заходити в Україну і розміщати не тільки грошові, а й технологічні і виробничі інвестиції. Зараз же наша податкова політика спрямована на розвал: якщо бізнес – на загальному порядку оподаткування, де потрібно платити ПДВ, то, виходить, ми ще нічого не справили, а вже винні державі.

У червні 2018 р. Україна і Китай підписали меморандум про співробітництво та сприяння взаємній торгівлі м'ясом птиці. Як повідомили в держслужбі з питань безпеки харчових продуктів і захисту споживачів, це «відкриє нові можливості диверсифікації ринку збуту українського м'яса птиці, підвищення конкурентоспроможності українських харчових продуктів на світових ринках, що позитивно вплине на імідж України». В Україні і Китаю – великі плани в сенсі спільних проектів: КНР готовий влити 7 млрд дол. в українську інфраструктуру. Велика кільцева дорога навколо м. Києва на умовах концесії, гілка метро в столиці і вже згадуваний аграрний сектор (включаючи інноваційні проекти, енергетику, енергоефективність та багато іншого). Але поки це все слова, декларації та обіцянки. Причому навіть якщо 7–10 млрд дол. і зайдуть в Україну, то протягом декількох років. Примітно, що стратегічне підприємство України у сфері оборонної промисловості, «Мотор Січ», виявилось в пріоритетах Китаю. Україна вивозить в Китай сировину і аграрну продукцію, а імпортує технології, хімічну продукцію, метали.

Активізація спільного розвитку підприємств в Україні та КНР можлива шляхом створення та розвитку спеціальних форм організації інноваційної діяльності. Найбільш поширеними з них є СЕЗи, кластери, індустриальні парки, технопарки та наукові парки тощо. Зокрема, на території КНР функціонує п'ять спеціальних економічних зон (у містах Шеньчжень, Чжухай, Шанью, Сямень, Хайнань). Адміністрації зон (керуючі комітети) користуються правами провінційних урядів у сфері регулювання економічного розвитку і розроблення нормативно-правової

бази. Зокрема, вони самостійні у питаннях запозичення коштів на світовому і внутрішньому кредитних ринках, розміщення за кордоном облігацій у рамках лімітів, що надаються центральним урядом.

Відповідно до повідомлення Держради КНР «Про перехідну політику надання пільг щодо податку на прибуток підприємств» (2007 р.) для підприємств – резидентів СЕЗ з 1 січня 2008 р. був встановлений п'ятирічний перехідний період на нові ставки зазначеного податку: в 2008 р. – 18,0%, 2009 р. – 20,0%, 2010 р. – 22,0%, 2011 р. – 24,0%, а з 2012 р. – 25,0%. Це поширювалося тільки на резидентів, які були зареєстровані до 15 березня 2007 р. і раніше користувалися пільговою ставкою податку в розмірі 15,0%. Що ж до резидентів, які були зареєстровані після зазначеного періоду, то з 1 січня 2008 р. введено єдину для всіх підприємств КНР ставку податку на прибуток – 25,0%.

Максимальні терміни оренди земельних ділянок для резидентів СЕЗ становлять: для будівництва житла – 70 років; для промислового використання, будівництва об'єктів науки, охорони здоров'я, освіти, культури, спорту – 50 років; для об'єктів торгівлі, туризму, розваг – 40 років; для комплексного використання – 50 років. Право оренди надається після сплати ринкової вартості ділянки, податок за оренду землі не стягується. Після закінчення терміну оренди контракт може продовжуватися на щорічній основі за додаткову плату.

При реалізації продукції на китайському ринку резиденти СЕЗ, у тому числі підприємства з іноземним капіталом, можуть діяти самостійно або через посередницькі державні компанії. Встановлюючи ціни на свою продукцію, резиденти СЕЗ зобов'язані враховувати рекомендації місцевих відомств, які контролюють ціни. Ціни на продукцію повинні відповідати цінам на аналогічні товари інших підприємств КНР.

У сучасних умовах розвитку складовою частиною державної економічної політики КНР на інноваційних засадах є функціонування *кластерів*. Так, зокрема, у КНР їх створено понад 150, а в Україні – 50. Створення кластера відбувається за одним із декількох існуючих сценаріїв: в Україні це переважно «знизу вгору»; у КНР – «зверху вниз» (створення органів дорадчої діяльності та моніторингу, стратегії розвитку кластера); змішаний (поєднання особливостей двох шляхів «знизу вгору» і «зверху вниз»).

На відміну від КНР в Україні у 2008 р. Міністерство економіки оприлюднило законопроект із легалізації кластерів. Відповідно до нього пропонувалося виділити чотири типи кластерів: виробничі (об'єднання авто-, судо-, авіабудування); інноваційно-технологічні (географічно локалізовані компанії, пов'язані між собою виробництвом інноваційної продукції); туристичні; транспортно-логістичні.

Позитивний аспект створення та розвитку кластерів відіграє важливу роль у формуванні економічного середовища, оскільки, залежно від типів, вони сприяють: оздоровленню економіки країни (завдяки комерційній концентрації, унікальності, стратегії та ін.); розвитку високотехнологічних галузей промисловості; активізації підприємницької діяльності, особливо в старопромислових регіонах; зростанню частки експорту виробленої продукції; створенню унікальних можливостей щодо підготовки висококваліфікованих спеціалістів поза межами галузевої підготовки (обмін досвідом, центри кластерного навчання та ін.).

Індустріальні парки (ІП) – один із ефективних способів підвищення діяльності промислових підприємств і створення нових форм організації інноваційної діяльності. У КНР налічується 54 індустріальні парки, які прийнято називати індустріальними зонами, вони формують близько 10,0% ВВП, акумулюють 30,0% прямих іноземних інвестицій та генерують 37,0% товарного експорту країни. У них працює близько 4 млн осіб.

До основних видів державної підтримки розвитку індустріальних парків необхідно віднести: співфінансування інвестиційних проєктів (інвестор представляє проєкт будівництва підприємства на території індустріального парку; держава частково бере зобов'язання щодо фінансування, зокрема надання податкових пільг, трансфер, пільгове кредитування та ін.); опосередковане зменшення витрат інвесторів, окрім обслуговування індустріального парку (держава забезпечує підготовку, проживання висококваліфікованих фахівців, безпеку промислових об'єктів, часткове соціальне страхування); спрощення дозвільних та ліцензійних процедур; надання податкових і митних преференцій.

Особливого значення у контексті створення та розвитку індустріальних парків набуває питання застосування податкових інвестиційних стимулів, зокрема пільгових ставок з податку на прибуток; звільнення від ввізного мита на обладнання та устаткування, що ввозиться учасниками індустріального парку; звільнення від сплати податку на нерухомість; звільнення від податку на землю; звільнення від податку на оренду землі; звільнення від екологічних податків тощо.

Слід зазначити, що в Україні у 2014 р. створено Реєстр індустріальних (промислових) парків, що налічує 49 парків. Включення до Реєстру індустріальних парків відбувається за умови, що на цей момент в його межах відсутній цілісний майновий комплекс, що дає можливість здійснювати виробництво продукції. Найбільшими серед діючих індустріальних парків України можна назвати КП «Індустріальний парк «Рогань» та «Індустріальний парк «Свєма». Разом із тим відзначимо, що серед спроектованих в Україні парків більшість мають локальний характер, а їхня спеціалізація обмежується трьома-чотирма видами економічної діяльності, з яких один напрям безпосередньо пов'язаний з наявним у регіоні великим підприємством, діяльність якого на сьогодні не є ефективною. Кілька індустріальних парків, такі як «Свєма», «Славута», «Чексіл», характеризуються багатопрофільною спеціалізацією і мають велике значення не лише для розвитку економіки регіону, а й розвитку окремих галузей у цілому.

На сьогодні в Україні функціонує 19 наукових парків, з яких сім розташовано в межах м. Києва. Сучасна ситуація у сфері функціонування наукових парків як спеціальних форм інноваційної діяльності в Україні характеризується наявністю проблем, що вимагають термінового прийняття рішень. Зокрема, найбільш

вагомими з них є: недосконалість договірно-правових відносин у частині регулювання питань використання земельних ділянок державної та комунальної власності, на яких можуть бути створені наукові парки (в частині використання виключно договорів оренди землі); відсутність чітко встановленого переліку видів діяльності, які доцільно впроваджувати в межах наукового парку; недосконалість норм чинного законодавства, зокрема – в частині визначення оптимальних форм стимулювання залучення інвестицій, необхідних для облаштування наукових парків шляхом звільнення від сплати ввізного мита на обладнання, устаткування та комплектуючих до них матеріалів та ін.

Зазначені проблеми потребують термінового вирішення, зокрема необхідне вдосконалення чинного законодавства і впровадження таких заходів державної підтримки розвитку наукових парків, як: кадрове забезпечення (збільшення чисельності підготовлених менеджерів у науково-технологічній сфері, підготовки на замовлення; підвищення кваліфікації зайнятих у сфері виробництва наукомісткої продукції й високих технологій та ін.); надання державної фінансової підтримки для розвитку наукових парків та оновлення матеріально-технічної бази; розроблення ефективного механізму взаємодії науки, бізнесу та влади, в тому числі за допомогою системи електронного урядування та створення онлайн-послуг; інтернаціоналізація національних наукових парків та їх включення у глобальні інноваційні мережі шляхом залучення прямих іноземних інвестицій, трансферу технологій та розвитку співробітництва з іноземними науковими парками; здійснення досліджень щодо перспектив розвитку наукових парків, розробка програм і систем оцінки результатів їх функціонування та ін.

Відповідно до Закону України «Про спеціальний режим інноваційної діяльності технопарків» в Україні зареєстровано 16 технопарків, в яких реалізовано 116 інноваційних проєктів. Найбільшу частину в розвитку інновацій та обсягу реалізованої продукції забезпечують такі технопарки, як «Інститут електрозварювання ім. Є.О. Патона», «Інститут монокристалів», «Напівпровідникові технології і матеріали, оптоелектроніка та сенсорна техніка». Головною метою їх діяльності є комерціалізація наукових досліджень. Особливістю створення і функціонування національних технопарків є те, що через відсутність належного фінансування вони працюють не за традиційною моделлю (всі учасники сконцентровані в єдиному будинку або на загальній території), а за моделлю «технопарку без стін» (не потрібно значних первинних капіталовкладень). Остання модель уперше застосована на території США.

В Україні діють окремі законодавчі акти, що визначають правові, економічні та організаційні засади функціонування технологічних парків. Правові основи щодо створення та розвитку технопарків закладено нормативно-правовими актами: Конституцією України, Земельним кодексом України, Податковим кодексом України, Бюджетним Кодексом України, Законом України «Про оренду землі», Законом України «Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків», Законом України «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності», Законом України «Про регулювання містобудівної діяльності», Законом України «Про вищу освіту», Законом України «Про основи національної безпеки», Законом України «Про транскордонне співробітництво», Законом України «Про інноваційну діяльність» та ін. Вони визначають поняття і особливості функціонування технопарку, передбачають основні заходи щодо їх стимулювання та державної підтримки.

Законом України «Про спеціальний режим інвестиційної та інноваційної діяльності технологічних парків» № 991-XI від 16.07.1999 р. визначено правові, економічні основи щодо функціонування технологічних парків за рахунок уведення на їх території спеціального режиму інноваційної діяльності. Зокрема це стосується таких технологічних парків, як «Інститут електрозварювання імені Є.О. Патона» (м. Київ), «Напівпровідникові технології і матеріали, оптоелектроніка та сенсорна техніка» (м. Київ), «Інститут технічної теплофізики» (м. Київ), «Київська політехніка» (м. Київ), «Інтелектуальні інформаційні технології» (м. Київ), «Укрінфотех» (м. Київ), «Агротехнопарк» (м. Київ), «Інститут монокристалів» (м. Харків), «Наукові і навчальні прилади» (м. Суми), «Текстиль» (м. Херсон), «Український мікробіологічний центр синтезу та новітніх технологій» (м. Одеса), «Яворів» (Львівська область), «Машинобудівні технології» (м. Дніпропетровськ). Відповідно до Закону їх функціонування підтримувалося державою за рахунок застосування таких механізмів, як: звільнення від податку на прибуток; звільнення від податку на додану вартість з продажу в Україні; звільнення від сплати ввізного мита; звільнення від сплати ПДВ при імпорті товарів; кошти, отримані в іноземній валюті від реалізації продукції, не підлягають обов'язковому продажу; продовження терміну експортно-імпорتنих платежів з 90 до 150 днів.

Сучасна ситуація у сфері функціонування технопарків як спеціальних форм інноваційної діяльності в Україні характеризується наявністю проблем. Зокрема, найбільш важливо врегулювати такі з них, як:

- недосконалість договірно-правових відносин у частині регулювання питань використання земельних ділянок державної та комунальної власності, на яких можуть бути створені технопарки (у частині використання виключно договорів оренди землі);

- відсутність чітко встановленого переліку видів діяльності, які доцільно впроваджувати в межах технопарку. Така ситуація може призвести до того, що вже діючі підприємства (за межами технопарків) з метою отримання встановлених законодавством преференцій будуть зацікавлені переносити свої виробництва на територію інших спеціальних форм інноваційної діяльності без впровадження нових видів виробництва;

- недосконалість норм чинного законодавства, зокрема в частині визначення оптимальних форм стимулювання залучення інвестицій, необхідних для облаштування технопарків шляхом звільнення від сплати ввізного мита на обладнання, устаткування та комплектуючих до них матеріалів та ін. Слід також

зазначити, що існують й інші законодавчі проблеми. Так у 2005 р. було анульовано деякі статті про діяльність технопарків. Зокрема йдеться про Закон України «Про інноваційну діяльність» та Закон України «Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків», де зазначено, що держава гарантує стабільність спеціального режиму на весь термін дії Закону (на 15 років). У наступному, 2006, році державна підтримка змінюється і не діє щодо: сплати ПДВ податковим векселем при імпорті нового устаткування, обладнання та комплектуючих – 720 календарних днів, матеріалів – 180 днів фінансової підтримки: повного або часткового (до 50%) безвідсоткового кредитування; повної або часткової компенсації відсотків; прискореної амортизації основних фондів. Протягом зазначеного періоду в технопарках України не було прийнято жодного інноваційного проекту. Слід зазначити, що починаючи з 2007 р. спостерігаються деякі зміни – прийнято два проекти, у 2008 р. – шість, у 2009 р. – чотири, у 2010 р. – 16, а на початку 2011 р. – 11 проектів.

Між Україною та КНР реалізуються перспективні форми науково-технічної співпраці – такі як українсько-китайські центри та технопарки: у м. Цзінань (провінція Шаньдун), у м. Харбін (провінція Хейлунцзян) та у м. Шанхай. Так, перший українсько-китайський парк високотехнологічного співробітництва було відкрито у м. Цзінань у листопаді 2002 р. Основною метою діяльності цієї структури було формування ефективного механізму для налагодження взаємовигідного трансферу високих технологій, спільної розробки науково-технічних проектів та їх впровадження у виробництво; створення спільних підприємств з реалізації наукоємної і високотехнологічної продукції.

У січні 2003 р. у м. Харбін (провінція Хейлунцзян) було відкрито українсько-китайський Центр зварювання і споріднених технологій, Угоду про створення якого підписали Інститут електрозварювання ім. Є.Патона НАН України й Харбінський інститут зварювання.

У лютому 2011 р. у м. Шанхай відкрито новий Українсько-китайський технопарк, який займається співпрацею у галузі морських наук і технологій, біомедицини, нових матеріалів, аерокосмонавтики, нових джерел енергії та ін.

У червні 2011 р. підписано Меморандум про взаєморозуміння між Державним агентством з питань науки, інновацій та інформатизації України і Міністерством науки і техніки Китайської Народної Республіки. Згідно з Меморандумом сторони мають надати підтримку Інституту електрозварювання ім. Є.О. Патона НАН України та Промислового науково-дослідного Інституту провінції Гуандун (КНР) щодо застосування технологій зварювання у медицині.

У листопаді 2012 р. у м. Чженьцзян (провінція Цзяньсу) відкрито українсько-китайський Центр з трансферу технологій суднобудування та океанічного проектування, створеного на базі Університету науки і технологій (провінція Цзяньсу) спільно з Національним університетом кораблебудування ім. адмірала Макарова (м. Миколаїв).

У червні 2016 р. у м. Харбін створено «Китайсько-український центр науково-технічного співробітництва», що представляє платформу для наукового співробітництва за окремими напрямками, зокрема у сфері електрозварювання.

Зміцнення українсько-китайського співробітництва у напрямі організації спеціальних форм інноваційної діяльності не тільки дасть можливість їх в Україні зберегти, а й сприятиме їх зростанню. Вони можуть активізувати ризикову діяльність «знизу вгору», надаючи підтримку розвитку малих наукомістких фірм і венчурного підприємництва; сприяти підвищенню кваліфікації фахівців у сфері виробництва наукомісткої продукції і високих технологій.

З метою сприяння розвитку промисловості України на інноваційних засадах пропонуємо переглянути незавершені нормативно-правові документи, поновити ті, що є актуальними, а також розробити нові державні цільові програми.

1. *Відповідно до Концепції створення індустріальних (промислових) парків*, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України № 447-р. від 1 серпня 2006 р., в нашій країні було започатковано розвиток цього виду діяльності, визначено механізм та послідовність дій з реалізації державної політики у сфері створення та розвитку індустріальних (промислових) парків, гарантувалися широкі можливості для стимулювання в Україні інвестиційно-інноваційної діяльності.

У 2012 р. зареєстровано Закон України «Про індустріальні парки». З метою подальшого розвитку індустріальних парків в Україні було прийнято у першому читанні за основу законодавчий пакет (№№ 2554 а-д та 2555 а-д), який запроваджує податкові та митні інвестиційні стимули для нових вітчизняних промислових підприємств. З усього існуючого пакета стимулів, що успішно використовуються на світовій арені, цей законодавчий пакет передбачає застосування лише деяких податкових преференцій, серед яких: звільнення на п'ять років від податку на прибуток та половинна ставка (9,0%) на наступні п'ять років за умови реінвестування цих коштів у розвиток виробництва; звільнення від ввізного мита на обладнання та устаткування для здійснення господарської діяльності в межах ІП; розстрочка на п'ять років імпорту ПДВ на обладнання та устаткування для здійснення господарської діяльності в межах ІП; можливість отримання фіскальних стимулів з податку на нерухоме майно, земельного податку та орендної плати за користування земельною ділянкою державної чи комунальної форми власності, на якій створено індустріальний парк, за рішенням місцевої влади. Разом із цим проект законодавчого пакета (№№ 2554 а-д та 2555 а-д) містить чіткі норми прямої дії, які вимагають: здійснення профільної виробничої та науково-дослідницької діяльності; на території індустріального парку повинен діяти механізм офіційного працевлаштування з чисельністю

щонайменше 30 співробітників; середньомісячна заробітна плата повинна становити не менше трьох мінімальних, тобто понад 11,1 тис. грн. Реалізація означених напрямів, які сприятимуть створенню і розвитку мережі індустріальних парків на території України активізуватиме інвестиційну діяльність, сприятиме збільшенню обсягів прямих інвестицій, стимулюватиме розвиток реального сектора економіки, зумовлюватиме створення нових високотехнологічних виробництв і робочих місць, збільшення обсягів та асортименту випуску експортоорієнтованої продукції.

2. Необхідно зазначити, що, на відміну від індустріальних парків, інституційно-правове забезпечення *функціонування кластерів* в Україні відсутнє, тому до основних завдань *щодо цього* в Україні слід віднести: створення та розвиток кластерів (розроблення нормативно-правової бази щодо створення та функціонування кластерів, зокрема, визначення понять «кластер», «кластерна політика», «кластеризація» на законодавчому рівні; створення та реалізацію державних програм сприяння розвитку кластерів; створення Реєстру кластерів в Україні); розвиток кластерних зв'язків та мережевого співробітництва (залучення вітчизняних та іноземних інвестицій у пріоритетні за видами економічної діяльності кластери; формування і просування кластерних ініціатив; розвиток людського капіталу; економічна освіта суб'єктів кластера та спеціалістів навчальних закладів; фінансування спільних наукових досліджень; створення інформаційного поля для суб'єктів кластера; розробка програм розвитку постачальників; розміщення державного замовлення на продукцію підприємств кластера; контроль якості продукції і послуг, які постачаються виробниками кластера в рамках програми державної закупівлі; програми розвитку конкурентного середовища; створення інфраструктурного забезпечення кластерних зв'язків; взаємодія місцевих органів влади з суб'єктами кластера; трансфер технологій у кластері; формування співробітництва у середині кластера та ін.); збільшення впливу і відповідальності місцевих органів влади в умовах децентралізації стосовно забезпечення розвитку кластерів; реалізацію ефективної кластерної політики, що можлива в контексті комплексу заходів стосовно суттєвого покращення інвестиційного клімату; розробку моделей використання механізму державно-приватного партнерства з метою залучення недержавних інвестиційних ресурсів для розвитку кластерів, перш за все забезпечення території необхідною інфраструктурою; законодавче визначення механізму створення транснаціональних кластерів. Зокрема укладання на рівні урядів країн-учасниць двосторонніх угод про створення транснаціональних кластерів, узгодження стратегій і планів розвитку національних частин транснаціональних кластерів. Досвід функціонування таких структур свідчить про їх позитивний вплив на соціально-економічний розвиток та міжнародне співробітництво країн-учасниць, стимулювання ділової активності, приплив інвестицій і вирішення проблем зайнятості.

3. В Україні чинні окремі законодавчі акти, які визначають правові, економічні та організаційні засади функціонування *технологічних парків*. Зокрема, Законом України «Про спеціальний режим інвестиційної та інноваційної діяльності технологічних парків» № 991-XI від 16.07.1999 р. було визначено правові, економічні засади щодо функціонування технологічних парків за рахунок уведення на їх території спеціального режиму інноваційної діяльності. В 2005 р. деякі найважливіші статті законів, що регулювали діяльність технопарків, було скасовано. Згодом часткове відновлення системи преференцій спостерігається за такими позиціями, як: звільнення від податку на прибуток; звільнення від сплати ввізного мита; кошти, отримані в іноземній валюті від реалізації продукції, не підлягають обов'язковому продажу; розрахунки за експортно-імпортними операціями проводяться у строк до 150 календарних днів.

На сьогодні ситуація в технопарках є вкрай складною. Тому, на нашу думку, необхідно невідкладно вжити заходів за такими напрямами, як: вдосконалення чинного Закону України «Про спеціальний режим інноваційної діяльності технопарків» та впровадження заходів державної підтримки розвитку технопарків; посилення кадрового потенціалу; надання державної фінансової підтримки для розвитку технопарків та оновлення матеріально-технічної бази; розроблення ефективного механізму взаємодії науки, бізнесу та влади, у тому числі завдяки системі електронного урядування та створення онлайн-сервісу; інтернаціоналізація вітчизняних технопарків та їхнє включення до глобальних інноваційних мереж шляхом залучення прямих іноземних інвестицій, трансферу технологій та розвитку співробітництва з іноземними технопарками; здійснення досліджень стосовно перспектив розвитку технопарків, розроблення на їхній основі програм та систем оцінювання результатів їх функціонування та ін.

Виконання запропонованих заходів дозволить не тільки зберегти в Україні технопарки, а й сприятиме зростанню їх кількості. Вони можуть виступати інструментом децентралізації прийняття рішень у сфері науково-технічної політики; активізувати ризикову діяльність «знизу», надаючи підтримку розвитку малих наукоємних фірм і венчурного підприємництва; сприяти підвищенню кваліфікації спеціалістів у сфері виробництва наукоємної продукції і високих технологій; оцінити відповідність рівня виробництва на промислових напрямках рівню кваліфікації зайнятих в економіці будь-якого регіону країни.

Висновки відповідно до статті. Однією з головних передумов економічного розвитку країни є конвергенційні процеси, які мають особливості розвитку в кожній країні ЄС та КНР, України. Зокрема, зазначені особливості спільного підприємництва формують переваги цього стратегічного підходу у виході на зарубіжні ринки, які зводяться до таких аспектів: створення більш високої зацікавленості партнерів у нарощуванні обсягів виробництва, модернізація основних фондів СП; підвищення відповідальності партнерів за зростання економічної ефективності виробництва продукції; прагнення партнерів до об'єднання зусиль у сфері виробництва товарів, передпродажної стадії, збуту, після продажних операцій.

Так, українсько-китайська комісія повинна виписати цілий ряд синхронізованих документів і угод, щоб Україна змогла вийти на міжнародний ринок з конкретними пропозиціями. Держава повинна адекватно відреагувати і встановити чіткі правила для внутрішніх і зовнішніх інвесторів, які будуть розуміти, як і у що вони вкладають, як отримуватимуть прибуток і які результати з'являться після інвестиційної діяльності.

Зростання рівня конвергенційності в Україні на засадах розвитку інноваційної діяльності можливе за рахунок впровадження інституційних механізмів державного регулювання функціонування галузі, у тому числі шляхом гармонізації законодавства до вимог ЄС. Впровадження інновацій сприяють створенню якісної і безпечної продукції, створенню та розвитку організаційних форм інноваційної діяльності.

Список використаних джерел

1. Коронавирус COVID-19: общая статистика. URL: <https://index.minfin.com.ua/reference/coronavirus/>
2. Гэлбрейт Дж. Новое индустриальное общество. пер. с англ. Москва: ООО «Издательство АСТ»: ООО «Транзиткнига»; СПб: Terra Fantastica, 2004, 602 с. С. 553.
3. Бурлай Т. В. Соціально-економічна конвергенція: теорія та практика: монографія. НАН України, ДУ «Ін-т екон. та прогнозув. НАН України». Київ, 2019. 364 с.
4. Хімченко А. М., Махнович О. О. Активізація та розвиток інноваційних процесів в країнах світу: ретроспектива та сучасний стан. Економіка та держава. 2013. №12. С. 47-51.
5. Миндич Д. Тройная спираль по-шведски. Эксперт. 2011. №35 (768). URL: <http://expert.ru/expert/2011/35/trojnaya-spiral-po-shvedskix/>
6. Марковський І. О. Особливості сучасного інноваційного розвитку країн-членів ЄС. Інвестиції: практика та досвід. 2011. №7. С. 23-25.
7. Тройная спираль по-шведски. URL: <https://old.sk.ru/news/b/press/archive/2012/04/16/statya-o-tehnoparke-ideon-shveciya-na-osnovanii-intervyu-s-generalnym-direktorom-upravlyayuschey-kompanii-tehnoparka-tomasom-myollerom-i-otcomosnovatelem-ideona-svenomtorom-holmom.aspx>
8. Теплий финский климат. URL: <https://old.sk.ru/news/b/press/archive/2012/04/16/statya-o-seti-tehnoparkov-technopolis-finlyandiya-na-osnovanii-intervyu-s-ee-osnovatelem-pertti-huuskonenom-i-sozdatelem-tehnoparka-otaniemi-finlyandiya-mervi-keki.aspx>
9. Top 6 Factors That Drive Investment In China. Marv Dumon. URL: <http://www.investopedia.com/articles/economics/09/factors-drive-investment-in-china.asp#-axzz1ak9hb5Dq>
10. World investment prospects survey 2010–2012. UNCTAD. New York and Geneva, 2010. 35 p.
11. Китай вышел на шестое место по объему инвестиций, вложенных за рубеж, и на второе место по объему привлеченных иностранных инвестиций. URL: http://russian.china.org.cn/exclusive/txt/2010-07/30/content_20606796_3.htm
12. Foreign Direct Investment and Union Busting in Asia. Chang Dae-oup. URL: http://www.amrc.org.hk/alu_article/union_busting/foreign_direct_investment_and_union_busting_in_asia
13. Mergers and Acquisitions in China – Top 10 Mergers and Acquisitions in China. URL: <http://www.economywatch.com/mergers-acquisitions/china.html>
14. Growth and Trend: Transnational Corporations in China / Fulin Pan and Lingxia Wu. URL: <http://www.tnconline.net/journal/html/?206.html>
15. Стан державного боргу України в умовах загострення фінансових ризиків, пов'язаних з гібридною війною. Національний інститут стратегічних досліджень: Аналітичні матеріали: Економіка, грудень 2017 р. URL: http://www.niss.gov.ua/content/articles/files/derzh_borg-d8023.pdf
16. Analysis of the Economic Influences of the Investments in China from Transnational Corporations. Xianmin Jia. China: The College of Business Adm., April 2010, 3 p.
17. The China Analyst-September 2011. The Beijing Axis-Hong Kong: The BA, 2011. 55 p.
18. TNC. UNCTAD. New York and Geneva: United Nations, APRIL 2010. 100 p.
19. The Beijing Axis. URL: <http://www.thebeijingaxis.com>

References

1. Koronavirus COVID-19: obshaya statistika [Coronavirus COVID-19: general statistics]. <https://index.minfin.com.ua/reference/coronavirus/>
2. Gelbrejt, Dzh. (2004). Novoe industrialnoe obshestvo [New industrial society]. Moskva: ООО «Izdatelstvo AST»: ООО «Tranzitkniga»; SPb: Terra Fantastica, 2004, 602 s., S. 553.
3. Burlaj, T. V. (2019). Socialno-ekonomichna konvergenciya: teoriya ta praktika: monografiya [Socio-economic convergence: theory and practice: monograph]. NAN Ukraini, DU «In-t ekon. ta prognosuv. NAN Ukraini». K., 2019. 364 s., S.11.
4. Himchenko A. M., Mahnovich O. O. (2013). Aktivizaciya ta rozvitok innovacijnih procesiv v krayinah svitu: retrospektiva ta suchasnij stan [Activation and development of innovation processes in the world: retrospective and current state]. Ekonomika ta derzhava – Economy and state. №12. S. 47-51.
5. Mindich, D. (2011). Trojnaya spiral po shvedski [Triple helix in Swedish]. Ekspert, №35 (768). URL: <http://expert.ru/expert/2011/35/trojnaya-spiral-po-shvedskix/>
6. Markovskij, I. O. (2011). Osoblivosti suchasnogo innovacijnogo rozvitku krayin-chleniv YeS [Features of modern innovative development of EU member states]. Investiciyi: praktika ta dosvid, №7. S. 23-25.

7. Trojnaya spiral po-shvedski [Triple helix in Swedish]. <https://old.sk.ru/news/b/press/archive/2012/04/16/statya-o-tehnoparke-ideon-shveciya-na-osnovanii-intervyu-s-generalnym-direktorom-upravlyayushey-kompanii-tehnoparka-tomasom-myollerom-i-otcomosnovatelem-ideona-svenomtorom-holmom.aspx>
8. Teplyj finskij klimat [Warm Finnish climate]. URL: <https://old.sk.ru/news/b/press/archive/2012/04/16/statya-o-seti-tehnoparkov-technopolis-finlyandiya-na-osnovanii-intervyu-s-ee-osnovatelem-pertti-huuskonenom-i-sozdatelem-tehnoparka-otaniemi-finlyandiya-mervi-keki.aspx>
9. Top 6 Factors That Drive Investment In China. Marv Dumon. URL: <http://www.investopedia.com/articles/economics/09/factors-drive-investment-in-china.asp#axzz1ak9hb5Dq>
10. World investment prospects survey 2010–2012. UNCTAD. New York and Geneva, 2010. 35 p.
11. Kitaj vyshel na shestoe mesto po obemu investitsij, vlozhennyh za rubezh, i na vtoroe mesto po obemu privilechennyh inostrannyh investitsij [China came in sixth in terms of foreign investment and second in foreign investment]. URL: http://russian.china.org.cn/exclusive/txt/2010-07/30/content_20606796_3.htm
12. Foreign Direct Investment and Union Busting in Asia. Chang Dae-oup. URL: http://www.amrc.org.hk/alu_article/union_busting/foreign_direct_investment_and_union_busting_in_asia
13. Mergers and Acquisitions in China – Top 10 Mergers and Acquisitions in China. URL: <http://www.economywatch.com/mergers-acquisitions/china.html>
14. Growth and Trend: Transnational Corporations in China. Fulin Pan and Lingxia Wu. URL: <http://www.tnconline.net/journal/html/?206.html>
15. Stan derzhavnogo borgu Ukrayini v umovah zagostrennya finansovih rizikiv, pov'yazanih z gibridnoyu vijnoyu [The state of Ukraine's public debt in the face of exacerbation of financial risks associated with hybrid warfare]. Nacionalnij institut strategichnih doslidzhen: Analitichni material: Ekonomika, gruden 2017 r. URL: http://www.niss.gov.ua/content/articles/files/derzh_borg-d8023.pdf
16. Analysis of the Economic Influences of the Investments in China from Transnational Corporations. Xianmin Jia. China: The College of Business Adm., April 2010, 3p.
17. The China Analyst-September 2011. The Beijing Axis-Hong Kong: The BA, 2011. 55 p.
18. TNC. UNCTAD. New York and Geneva: United Nations, APRIL 2010. 100 p.
19. The Beijing Axis. URL: <http://www.thebeijingaxis.com>

ДАНИ ПРО АВТОРІВ

Борзенко Олена Олександрівна, д.е.н., професор, завідувач сектором міжнародних фінансових досліджень ДУ «Інститут економіки та прогнозування НАН України»
e-mail: slozko2003@ukr.net

Бойко Олена Миколаївна, к.е.н., с.н.с., стипендіат НАН України, Лауреат Премії Президента України для молодих вчених, пров.н.с. відділу інноваційної політики, економіки та організації високих технологій ДУ «Інститут економіки та прогнозування НАН України»
e-mail: bhelena@ukr.net

ДАНИЕ ОБ АВТОРАХ

Борзенко Елена Александровна, д.э.н., профессор, заведующая сектором международных финансовых исследований ГО «Институт экономики и прогнозирования НАН Украины»
e-mail: slozko2003@ukr.net

Бойко Елена Николаевна, к.э.н., с.н.с., стипендиат НАН Украины, Лауреат Премии Президента Украины для молодых ученых, вед.н.с. отдела инновационной политики, экономики и организации высоких технологий ГУ «Институт экономики и прогнозирования НАН Украины»
e-mail: bhelena@ukr.net

DATA ABOUT THE AUTHORS

Borzenko Olena, Dr. habil., Professor, Chief of Section for International Financial ResearchSI «Institute for Economics and Forecasting of NAS of Ukraine»
e-mail: slozko2003@ukr.net

Boiko Olena, Ph.D., Senior Scientist, National Academy of Sciences of Ukraine Fellow, winner of the President of Ukraine for the premiums of young scientists ved.n.s. Division of ynnovatsyonnoy politics, economy and high tech SU organization «Institute of Economics and prediction of NAS of Ukraine»
e-mail: bhelena@ukr.net

Подано до редакції 08.08.2020
Прийнято до друку 29.08.2020